GAZETA KRAKOWSKA

Prenumerata na zwyczaynym papierze złp. 12, na francuzkim złp. 15.

N^ER 58.

Pojedynczy numer na zwyczaynym papierze gr. 10.

PONIEDZIAŁEK DNIA 6 WRZEŚNIA 1830 ROKU.

OBSERWACYIE METEOROLOGICZNE.

Barometr dla lepszego porownania zredukowany na 0° Reaumira.

Dzień	godzina	Barometr na 0° r.	Therm:	Higrometr	Wiatr		Stan Atmosf:	UWAGI.
5.	7	27 1, 911	+11. 0	100	zachodni	średni	pochmurno	o g. 5 deszcz.
	12	„ 2, 115	+14. 0	86	„	mocny	chmury	
	3	„ 2, 291	+14. 3	85	„	średni	Pochmurno	
	9	„ 2, 726	+10. 0	98	„	słaby	pogoda z chmur:	

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Paryż 24 *sierpnia*. — Monitor z dnia 19 b. m. zawiera co następuje:

MY LUDWIK FILIP

Król Francuzów.

Rozkazaliśmy i rozkazujemy, ażeby ustawa konstytucyjna z roku 1814 tak jak na dniu 7 sierpnia (1830) przez obie izby reprezentacyjne zmieniona, a przez Nas na dniu 9 t. m. przyjęta była, na nowo w następującey osnowie ogłoszoną została:

Prawa Publiczne Francuzów.

Art. 1. Francuzi są równi w obliczu prawa, jakiekolwiek ich tytuły i dostoyności bydź mogą.

Art. 2. Przyczyniają się bez róznicy w stosunku swoich majątków, do wszelkich ciężarów publicznych.

Art. 3. Mają wspólne i równe prawo do urzędów cywilnych i woyskowych.

Art. 4. Wolność ich osobista równey doznaje opieki; nikt niemoże bydź ściganym ani uwięzionym, jak tylko w przypadkach prawem przewidzianych i w formie temiż przepisaney.

Art. 5. Każdy wyznaje swą religią z równą wolnością, i doznaje dla swego obrzędu iednakowey opieki.

Art. 6. Kapłani religii katolickiey apostolsko-rzymskiey, wyznawaney przez większą część Francuzów, jako też i innych obrzędów chrześcijańskich, płatni są z skarbu publicznego.

Art. 7. Francuzi mają prawo ogłaszać i drukować swoje mniemania, stósując się do praw. Cenzura niemoże bydź nigdy przywróconą.

Art. 8. Wszystkie własności są nietykalne, niewyłączając żadnych tych, które zowią narodowemi; albowiem prawo żadney między niemi niestanowi różnicy.

Art. 9. Kray może wymagać poświęcenia własności na rzecz publiczną, prawnie ustanowionego, lecz za poprzedniém wynagrodzeniem.

Art. 10. Wszelkie poszukiwania za opinije i głosy, aż do restauracyi wydane, są zabronione. Toż samo zapomnienie poleca się trybunałom i obywatelom.

Art. 11. Konskrypcya się znosi. Sposób rekrutowania do woysk lądowych i morskich, oznacoony jest prawem.

Formy Rządu Królewskiego.

Atr. 12. Osoba krola jest nietykalną i świętą; ministrowie są odpowiedzialni. Władza wykonawcza jest przy samym krolu.

Atr. 13. Król jest naywyższym naczelnikiem państwa, dowodzi siłą lądową i morską, wypowiada woynę, zawiera traktaty pokoju, przymierza i handlu, mianuje na wszystkie urzędy administracyi publiczney, i wydaje regulaminy i rozporządzenia potrzebne do wykonania praw, niemogąc nigdy ani zawieszać samychże praw, ani uwalniać od ich dopełniania. W żadnym przypadku woysko zagraniczne niemoże bydź do służby kraju przypuszczoném, jak tylko na mocy prawa.

Art. 14. Władza prawodawcza wykonywa się wspólnie przez króla, izbę parow, i izbę deputowanych.

Art. 15. Projektowanie praw należy do króla, do izby parów i izby deputowanych. Wszakże prawo podatkowe musi bydź nayprzód wotowane przez izbę deputowanych.

Art. 16. Wszelkie prawo musi bydź wolnie roztrząsane i wotowane przez większość, każdey z oboyga izb.

Art. 17. Jeżeli wniosek do prawa przez jednę z 3ch władz był odrzuconym, niemoże bydź na to samo zgromadzenie wnoszony.

Art. 18. Król sam sankcyonuje i promulguie prawa.

Art. 19. Lista cywilna stanowi się na cały czas panowania, przez pierwsze zgromadzenie prawodawcze, od wstąpienia monarchy na tron.

O Izbie Parów.

Art. 20. Izba parów jest istotną częścią władzy prawodawczey.

Art. 21. Zwoływaną jest przez króla w tym samym czasie co i izba deputowanych. W jednym czasie jedney i drugiey zaczynają i kończą się posiedzenia.

Art. 22. Wszelkie zgromadzenia się izby parów, któreby się niedziało w czasie posiedzeń izby deputowanych, jest nieważne i żadne w całey mocy prawa; wyjąwszy jeden przypadek, gdyby się zebrała jako sąd i wtedy tylko sądowe wykonywać ma obowiązki.

Art. 23. Mianowanie parów Francyi należy do króla; liczba ich jest nieograniczoną; może rozrządzać ich godnościami, mianować ich na całe życie, lub czynić dziedzicznemi, podług swey woli. (*)

Art. 24 Parowie mają wstęp do izby w 25 roku wieku swego, a głos obradczy dopiero w 30 roku.

Art. 25. W izbie parów prezyduje kanclerz Francyi; w jego nieobecności jeden z parów, mianowany przez króla.

Art. 26. Xiążęta krwi są parami Francyi z prawa urodzenia swego; zasiadają tuż przy prezesie.

Art. 27. Posiedzenia izby parów są publiczne, równie jak i izby deputowanych.

Art. 28. Izba parów rozpoznaie zbrodnie zdrady i zamachów na bezpieczeństwo kraju, które będą oznaczone prawem.

Art. 29. Żaden par niemoże bydź więzionym, jak tylko za upoważnieniem izby i tylko przez nię samę sądzonym w przedmiocie kryminalnym.

O Izbie Deputowanych.

Art. 30. Izba deputowanych składać się będzie z deputowanych, wybranych w kollegiach obiorczych, których organizacya oznaczoną będzie przez prawo.

Art. 31. Deputowani wybierani są na lat 5.

Art. 32. Żaden deputowany nie może bydź przypuszczonym do izby, jeżeli niema lat 30 skończonych, i jeżeli w sobie niełączy innych warunków oznaczonych przez prawo.

Art. 33. Gdyby atoli nieznaydowało się w departamencie 50 osób, wiek oznaczony mających; opłacających podatki dające prawo obieralności wymagane ustawą; liczba ich dopełnioną zostanie przez tych, którzy po nich naywięcey opłacają podatku, i ci ostatni mogą bydź równie z pierwszymi obierani.

Art. 34. Nikt niemoże bydź wyborcą, jeżeli niema lat 25 w. s. skończonych, i jeżeli nie łączy w sobie innych warunków oznaczonych prawem.

Art. 35. Prezesi kollegiów obiorczych, są wybierani przez wyborców.

Art. 36. Naymniey połowa deputowanych wybieraną będzie z pomiędzy obieralnych, którzy mają swoje polityczne zamieszkanie w departamencie.

Art. 37. Prezydujący w izbie deputowanych, wybieranym jest przy otwarciu każdego zgromadzenia.

Art. 38. Posiedzenia izby są publiczne, lecz żądanie 5 członków jest dostatecznem, aby się w komitet sekretny zamieniła.

Art. 39. Izba dzieli się na biora dla roztrząsania projektów do praw.

* *Rewizya artykułu tego odroczona jest do zgromadzenia 1831 roku.*

Art. 40. Żaden podatek niemoże bydź ustanowiony ani pobierany, jeżeli niebył zezwolonym przez obie izby i potwierdzonym przez króla.

Art. 41. Podatek ziemski zezwalany jest tylko na rok jeden; podatki niestałe mogą bydź uchwalane na lat kilka.

Art. 42. Król zwołuje corocznie obie izby, odracza je, i może rozwiązać izbę deputowanych; lecz w tym przypadku winien zwołać nową w przeciągu 3ch miesięcy.

Art. 43. Żaden członek izby niemoże bydź więziony w ciągu trwającego zgromadzenia, ani też w 6 tygodni przed i po zgromadzeniu.

A 44. Żaden członek izby niemoże bydź w ciągu zgromadzenia poszukiwanym, ani więzionym w materyi kryminalney, jak tylko za poprzedniczém izby zezwoleniom, wyjąwszy gdy jest pochwycony na uczynku.

Art. 45. Żadna petycya do jedney i drugiey izby niemoże bydź wniesioną, jak tylko na piśmie, i prawo zabrania przynosić takową osobiście i przed kratę.

O Ministrach.

Art. 46. Ministrowie mogą bydź członkami izby parów lub deputowanych, maią nadto wstęp do tey lub owéy izby, i winni bydź wysłuchanemi gdy tego zażądaią.

Art. 47. Izba deputowanych ma prawo oskarżać ministrow i pozywać ich przed izbę parów, która wyłącznie ma prawo ich sądzenia.

O sądownictwie.

Art. 48. Wszelka sprawiedliwość pochodzi od króla, wykonywa się w iego imieniu przez sędziów, których mianuie i ustanawia.

Art. 49. Sędziowie przez króla mianowani, są dożywotniemi.

Art. 50. Sądy i trybunały zwyczayne obecnie istnieiące, są utrzymane. Nic, iak tylko na mocy prawa, zmienioném w nich bydź niemoże.

Art. 51. Instytucya obecna sędziów handlowych iest zachowaną.

Art. 52. Sądy pokoiu równie są utrzymane; sędziowie pokoiu lubo przez króla mianowani, nie są dożywotnemi.

Art. 53. Nikt niemoże bydź z pod swoich właściwych sądów usunięty.

Art. 54. W skutku czego, nie będą mogły bydź ustanawiane kommissye i trybunały nadzwyczayne, pod iakimkolwiek bądź tytułem i nazwaniem.

Art. 55. Wprowadzanie spraw kryminalnych ma bydź publiczne, wyiąwszy gdyby takowe miało bydź niebezpieczne; dla porządku i obyczaiów, i w takim razie trybunał wydaie na to oddzielny wyrok.

Art. 56. Instytucya sądów przysięgłych iest utrzymaną; odmiany którychby potrzebę dłuższe doświadczenie wskazało, prawem tylko oznaczone bydź mogą.

Art. 57 Kara konfiskaty dóbr, jest zniesiona, i niebędzie mogła bydź przywróconą.

Art. 58 Król ma prawo ułaskawienia i ulżenia kar.

Art. 59 Kodex cywilny i prawa obecnie istnieiące, które nie są przeciwne ninieyszey konstytucyi, zostają w swey mocy; dopóki prawnie odwołane będą.

Prawa szczególne przez kray (l'etat) zaręczone.

Art. 60 Woyskowi w służbie czynney będącey, offfcerowie i żołnierze uwolnieni od służby, wdowy officerów i żołnierzy pensyjonowanych, zachowani są przy swoich stopniach honorach i pensyach.

Art. 61 Dług publiczny jest zaręczony. Wszelki rodzay zobowiązania się rządu względem swych wierzycieli, jest nienaruszalnym.

Art. 62 Dawna szlachta wraca do swoich tytułów. — Nowa zostaie przy swoich. — Król tworzy szlachtę podług upodobania; lecz udziela im stopnie i honory, bez wyłączenia ich od ciężarów i powinności towarzyskich.

Art. 63 Legija honorowa jest utrzymaną. — Król oznaczy jey urządzenia wewnętrzne i ozdoby.

Art. 64 Kolonije rządzone są szczególnemi prawami.

Art. 65 Król i jego następcy przy wstąpieniu swém na tron, zaprzysięgną w przytomności izb połączonych, wierne zachowanie karty konstytucyiney.

Art. 66 Ninieysza karta konstytucyina i prawa które uświęca, zostaią powierzone męztwu i patryotyzmowi gwardyi narodowych i wszystkich obywateli Francyi.

Art. 67 Francya przybiera napowrót swoie kolory. Naprzyszłość niebędzie noszoną inna kokarda jak tylko tróykolorowa.

Ustawy szczególne.

Art. 68 Wszelkie mianowania i tworzenia nowych parów pod panowaniem Karola X poczynione, ogłaszaią za żadne i niebyłe.—

Artykuł 23 konstytucyi podany będzie pod nową rozwagę zgromadzeniu w r. 1831.

Art. 69. Ma bydź w naykrótszym czasie postanowione, względem następuiących przedmiotów, tyczących się:

1. Rozciągnienia sądów przysięgłych przeciw nadużyciom wolności druku.
2. Odpowiedzialności ministrów i innych urzędników publicznych.
3. Powtórnego obioru deputowanych, powołanych na urzędy publiczne płatne.
4. Rocznego stanowienia kontygensów woyskowych.
5. Przywrócenia gwardyi narodowey z należeniem gwardzistów do obioru swych officerów.
6. Rozporządzeń, zapewniających w sposobie prawnym, etat officerów wszelkiego stopnia na lądzie i na morzu.
7. Instytucyi departamentowych i municypalnych, opartych na systemacie wyborczym.
8. Stanu wychowania publicznego i wolności uczenia.
9. Zniesienia podwoynego *votum* i oznaczenia warunków obierania i obieralności.

Art. 70 Wszystkie prawa i urządzenia, w czem tylko mogłyby bydź przeciwne ninieyszym postanowieniom tyczącym się poprawy konstytucyi, odtąd uważaią się za żadne i niebyłe.

Rozkazujemy i t. d. Działo się w Palais-Royal, dnia 14 sierpnia 1830 roku.

LUDWIK FILIP.

Podpisali ministrowie: *Dupont i Guizot.*

Rząd odebrał d. 23 b. m. o godzinie 8 z rana z Tulonu, następuiącą telegraficzną depeszę:

Z liniowego okrętu Prowence przed Algierem, d. 7 sierpnia.

ADMIRAŁ DUPERRÉ DO MINISTRA MORSKIEGO.

"Stósownie do rozporządzenia wielkorządcy królestwa, trójkolowa bandera nietylko na zostających pod moiemi rozkazami woiennych i kupieckich okrętach, ale razem na warowniach i bateryach algierskich, zatkniętą iuż została.,, —

Młody Napoleon Bonaparte, naystarszy syn Ludwika (hr. St. Leu), odebrawszy w Florencyi d. 10 sierpnia wiadomość o zaszłych w Paryżu zdarzeniach aż do 2 sierpnia, całą swą gotowiznę 1200 franków, którą w tey chwili posiadał, posłał zaraz dla ranionych; ubolewaiac, że więcey uczynić na teraz nie był w stanie.

Jenerał neapolitański Pepe znaydował się w chwili wybuchnienia rewolucyi francuzkiey w Niderlandach. Pasporty do Francyi odmówione mu zostały, a te które mu jenerał Lafayette zaraz posłał, już go w Niderlandach niezastały. Doktór Luzardi, sławny okulista i ziomek Pepego, zabrał go z sobą i przywiódł do Paryża.

Jenerałowie Lamarque, Lobau, Pajol i Excelmans, zaszczyceni zostali wielkiemi krzyżami orderu legii honorowey.

Dziennik *P[illegible] izb* wyraża: "Słychać że ministerstwo ma zamiar żądać od izb na 60 mill. fr. nadzwyczaynego kredytu, dla podźwignienia handlu.,,

Dziennik *Le Temps* bardzo temu niechętny, iż w nowey pieczeci stanu pozostawione są lilie, i pragnie, aby je zastąpił kogut Gallów.

Gazeta powszechna przywodzi z listu officera gwardyi królewskiey następuiący wyimek: Za moim do Paryża powrotem, odwiedziłem mieysca, w których się potykano. Uważałem, iż większa część zatarassowań, poczyniona była w dogodnych mieyscach, zwłaszcza w krzyżuiących się ulicach. Biegli tylko w sztuce wojenney, mogli podobne urządzenia poczynić, i te musiały bydź dawno ułożone. Na zatarassowaniach były poprzylepiane kartki, ostrzegaiące lud dokąd się ma cofnąć, jeśliby był pobity.— Pozamykanie razem warsztatów w obwodzie na 8 godzin drogi około Paryża; porządek jaki w całém tém urządzeniu zachodził; uszanowanie, jakie ogółem sankiuloci dla prywatnych domów okazywali; słowem wszystko to okazuie: że zmiana polityczna Francyi, którą teraz widzimy, jest owocem od kilku lat przygotowaney rewolucyi.

HISZPANIA 18 *sierpnia.* — Wielu francuzów, ktorzy z Hiszpanii do oyczyzny swey powrócili; opowiadaią z jakim ich zapałem hiszpani, po ostatnich zdarzeniach w Paryżu, przyimuią wszędzie. — W całey podróży, którędy tylko przejeżdzali, dawano dla nich uczty, festyny, i spełniano toasty za ich zdrowie.